

Mezinárodní právo a mezinárodní soudy

Mezinárodní humanitární právo

Jan Lhotský

25.10.2022
KMVES

ICRC

Skupinový paper: rozdělení do skupin

12. Závěrečná hodina: skupinové prezentace studentů 6. 12. 2022

Prezentující: studenti

Hodnotící: Jan Lhotský, Lenka Martínková

Prezentace a diskuze o skupinových písemných referátech.

Ve skupinách studenti napíší **písemné plnění (paper)**, který bude zaměřený na jedno z následujících obecných témat:

1) *Mezinárodní právo*

2) *Lidská práva*

3) *Mezinárodní humanitární právo*

4) *Mezinárodní trestní právo*

V rámci daného tématu si zvolíte dle vlastního výběru (je třeba se dohodnout ve skupině) **konkrétní problematiku/otázku** a na tu se v rámci své práce zaměříte.

Paper může mít **maximálně 3500 slov**. V něm zdůvodníte svůj postoj k dané problematice/otázce a rozvinete vlastní argumentaci. V rámci zdrojů vycházejte nejen ze zadané literatury a přednášek, ale také z dalších relevantních textů. Doporučuje se, abyste si na začátku plnění zvolili určitou hypotézu, kterou se budete snažit v referátu obhájit.

Co se týče struktury, v úvodu specifikujte cíl práce, dále rozeberte vybraný problém/otázku a související odbornou literaturu. Následně představíte své tvrzení, které podložíte relevantními argumenty a literaturou.

V práci krátce specifikujte, jak se který člen týmu na skupinovém plnění podílel, aby bylo zřejmé, že jednotliví členové přispěli obdobným dílem. V případě, že by někdo nespolečně pracoval, lze jej z týmu vyřadit a vyrozumět o tom vyučujícího.

Práce bude hodnocena (**max. 12 bodů**) jak na základě originality, srozumitelnosti a přesvědčivosti vaší argumentace, tak na základě formálních požadavků (struktura, použití zdrojů). Je na vás, jaký styl odkazů budete používat, vybraný styl však používejte konzistentně.

Na posledním semináři budete mít také skupinovou prezentaci na základě svého paperu. PowerPointové nebo jiné prezentace jsou vítány, očekává se, že **vystoupí všichni členové skupiny**. Prezentovat bude osm skupin (každé téma budou pokrývat dvě skupiny). Každá z nich bude prezentovat **5-7 minut**, věnujte tedy v rámci přípravy odpovídající pozornost time-managementu. Po každé prezentaci bude krátký čas na diskuzi. Snažte se předvést dobré rétorické schopnosti, abyste byli přesvědčiví.

Prezentace každé skupiny bude hodnocena (**max. 5 bodů**) na základě originality, srozumitelnosti a přesvědčivosti vaší argumentace.

Příště zločin agrese

8. Zákaz použití síly a zločin agrese 1. 11. 2022

Přednášející: Jan Lhotský

Literatura

- 8a. Donucení v mezinárodním právu 348-359
- 8b. Zločin agrese - znění dodatku k Římskému statutu
-   8c. Aktivace zločinu agrese (Lhotský)
- 8d. Crime of Aggression - case studies (Lhotský)

Examples from the past to consider occurrence of the crime of aggression

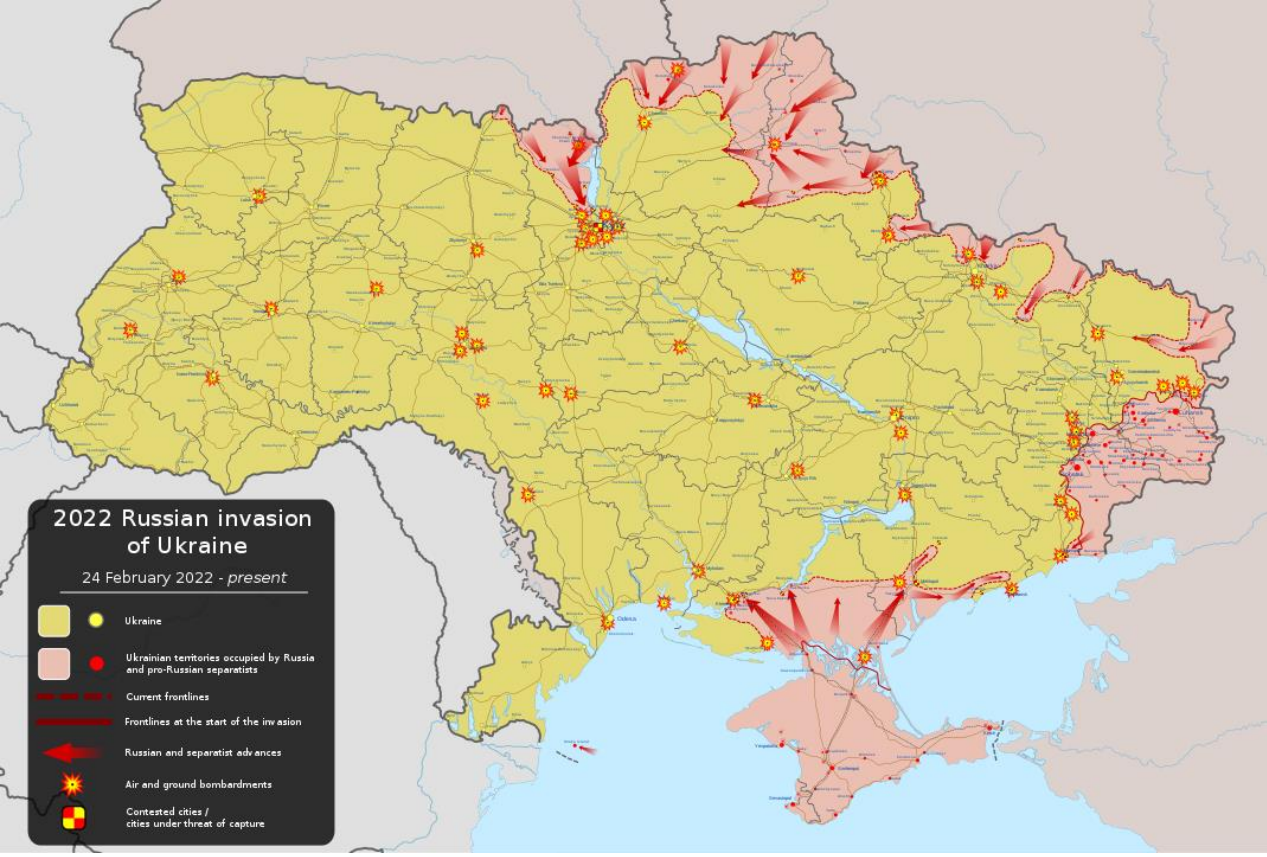
In order to bring the topic of the crime of aggression from theory closer to reality, it is practical to shortly discuss several cases from the past and suggest how they could be assessed with regard to the definition in question if such (or similar) cases happened in the future after the jurisdiction of the International Criminal Court with regard to the crime of aggression is activated.

It must be stressed that it is not the purpose of this section to provide comprehensive legal assessments of the particular cases. Its purpose is to show the variety of the use of force in real-life situations and outline some arguments on which the Court's judges could base their decisions.

1. Falklands 1982

The Falklands War was an armed conflict between Argentina and the United Kingdom that took place in 1982 and lasted for ten weeks. Although Argentina claimed sovereignty over the islands in the long-term, the territory had been a British colony since 1841. Both the Falkland Islands and South Georgia and the South Sandwich Islands where the conflict took place were British overseas territories in 1982.

Zločin agrese

Článek 8 bis

1. Pro účely tohoto Statutu „zločin agrese“ znamená plánování, přípravu, zahájení nebo provedení **útočného činu (*act of aggression*)**, který svou **povahou, závažností a rozsahem** zakládá **zjevné porušení Charty OSN, osobou v postavení**, které jí umožňuje efektivně vykonávat kontrolu nad státem nebo řídit jeho politické nebo vojenské akce.

2. Definice pojmu útočný čin (*act of aggression*) dle rezoluce VS OSN 3314 (XXIX) z roku 1974

Prvky

- Fáze dokonání
- *Leadership clause*
- Zjevnost porušení

Válečné zločiny

Čl. 8

Soud bude mít jurisdikci vůči válečným zločinům, **zejména** jsou-li páčány v rámci **plánu či politické linie** nebo v rámci **rozsáhlého** páčání trestné činnosti tohoto typu.

V rámci **mezinárodního ozbrojeného konfliktu**

- a) **Závažná porušení Ženevských úmluv (1949)**
  - Např. úmyslné zabití, mučení nebo nelidské zacházení
- b) **Jiné případy porušení zákonů a obyčejů platných v mezinárodních ozbrojených konfliktech**
  - Např. úmyslné vedení útoků proti civilnímu obyvatelstvu nebo civilním objektům

V rámci **tzv. vnitřního konfliktu** (občanská válka)

- a) **Vážná porušení čl. 3 společného Ženevským úmluvám (1949)**
  - Např. násilné činy proti životu a osobě, zejména vražda, mrzačení, kruté zacházení a mučení
- b) **Ostatní závažná porušení dle mezinárodního práva**
  - Např. úmyslné vedení útoků proti civilnímu obyvatelstvu nebo budovám

Předpokladem je **existence ozbrojeného konfliktu**

Zločiny proti lidskosti

Čl. 7

Pro účely tohoto Statutu se „zločinem proti lidskosti“ rozumí kterýkoli z níže uvedených činů, **spáchaný v rámci rozsáhlého nebo systematického útoku zaměřeného proti civilnímu obyvatelstvu** při vědomí existence takového útoku:

- a) vražda;
- b) vyhlazování;
- c) zotročování;
- d) deportace nebo násilný přesun obyvatelstva;
- e) věznění nebo jiné závažné formy zbavení osobní svobody v rozporu se základními pravidly mezinárodního práva;
- f) mučení;
- g) znásilnění, sexuální otroctví, nucená prostituce, nucené těhotenství, nucená sterilizace nebo jiné formy sexuálního násilí srovnatelné závažnosti;

A další body (výčet pouze demonstrativní).

Genocida

Čl. 6

Pro účely tohoto Statutu se „genocidou“ rozumí kterýkoli z níže uvedených činů spáchaný **v úmyslu zničit úplně nebo částečně některou** národní, etnickou, rasovou nebo náboženskou **skupinu jako takovou**:

- a) usmrcení příslušníků takové skupiny;
- b) způsobení těžkých tělesných ublížení nebo duševních poruch členům takové skupiny;
- c) úmyslné uvedení kterékoli skupiny do takových životních podmínek, které mají přivodit její úplné nebo částečné fyzické zničení;
- d) opatření směřující k tomu, aby se v takové skupině bránilo rození dětí;
- e) násilné převádění dětí z jedné skupiny do jiné.

Putin je borec, odzbrojí ukrofašisty, napsal zastupitel Bruntálu. Čeká ho soud

4. 5. 2022, 12:35
Radim Vaculík, Právo

„Putin je prostě borec, věřím, že se mu podaří odzbrojit ukrofašisty.“ Tuto větu napsal v únoru na svůj facebookový profil Daniel Makay, zastupitel města Bruntál za hnutí Svoboda a přímá demokracie (SPD). Stalo se tak několik dnů poté, co ruská armáda vtrhla z příkazu prezidenta Vladimira Putina na Ukrajinu. Teď za tyto výroky zastupitele čeká soud.

Daniel Makay

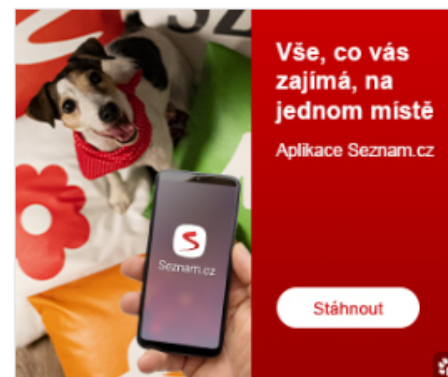
Ještě ze strategického hlediska, bych použil vodíkové bomby menší tonáže, pro vyčištění strategických územím a likvidace útočné vojenské techniky. Je třeba opravdu zasadit ještě tvrdší úder, pokud budou ukrofašisti klást odpor.

Makay se považuje za odborníka na zbraně. V příspěvku radil, že mají ruská vojska použít vodíkové bomby menší tonáže.

„Beru to i jako bývalý voják z povolání, věřím, že mu (Putinovi) ta výborná strategie vyjde a osvobodí Ukrajinu od té fašistické vládnoucí chunty. Je třeba opravdu zasadit ještě tvrdší úder, pokud budou ukrofašisti klást odpor,“ uvedl mimo jiné v příspěvku Makay.

Makayovi hrozí až tři roky, SPD od něj dala ruce pryč

Vyjádření se nelíbilo jak bruntálskému klubu zastupitelů SPD, které se od něj v

REKLAMA

REKLAMA

MUNI
FSS

„Wolf 68“. Ruský voják se v Buči sám prozradil podpisem na zdi

ADAM RYŠÁNEK

Následky ruského ostřelování v Buči.

6. 5. 11:59

Ruského vojáka, který se v době masakru nacházel v Buči, identifikovali novináři díky tomu, že v jednom z domů nasprejoval na zeď jméno svého instagramového účtu.

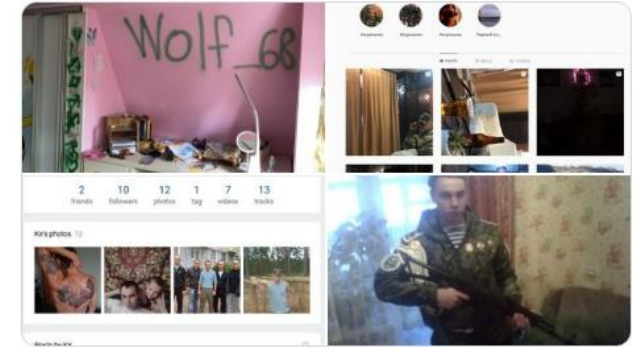
Reportéři agentury Reuters strávili v ukrajinské Buči několik týdnů poté, co ruské síly minulý měsíc dokončily svůj ústup z oblastí kolem Kyjeva. Jméno „Wolf_68“ objevili uvnitř domu, který podle jednoho z obyvatel Buči obsadila skupina ruských vojáků.

Aric Toler
@AricToler

The new Reuters investigation into the soldiers who were in Bucha is great, with the best part being how one guy painted his Instagram handle onto a civilian's wall.

2:58 PM · May 5, 2022

[Read the full conversation on Twitter](#)

10.7K

Reply

Share

[Read 247 replies](#)

ČESKO

Pražští žalobci stíhají první případ možného válečného zločinu na Ukrajině, řekl ministr Blažek

O společném postupu při trestním stíhání válečných zločinů na Ukrajině bude ministr spravedlnosti Pavel Blažek jednat v Haagu na Mezinárodním trestním tribunálu. Cestu plánuje v následujících dvou týdnech. První případ možného válečného zločinu na Ukrajině už v Česku vyšetřuje Vrchní státní zastupitelství v Praze, řekl ve středu ministr České televizi.

4. května 2022 11:29, aktualizováno 14:34

The Best Option: An Extraordinary Ukrainian Chamber for Aggression

16.03.22 | 0 Comments

In an excellent [recent blog post](#) at *Just Security*, Tom Dannenbaum identified four options for prosecuting Russia's unprovoked aggression against Ukraine:

[T]he International Criminal Court, an ad hoc international tribunal (whether along the lines proposed at Chatham House or pursuant to a General Assembly resolution), a domestic court exercising territorial jurisdiction (in Russia, Belarus, or Ukraine), or a domestic court exercising universal jurisdiction.

Kevin Jon Heller

Kevin Jon Heller is Professor of International Law and Security at the University of Copenhagen's Centre for Military Studies and Professor of Law at the Australian National University.

Twitter: [@KevinJonHeller](#)

[View Full Profile](#)

Recent Posts

[Options for a Peace Settlement for Ukraine: Option Paper III – Weapons of Mass Destruction](#)

[Limiting the Veto in the Face of Jus Cogens Violations: Russia's Latest \(Ab\)use of the Veto](#)

[I Did the Math! \(Provisional Measures and the ICJ\)](#)

[Symposium on the UNWCC: 21st Century Value of the 1943-1948 UN War Crimes Commission](#)

[Killer Robots, Illusionists in Forming the Future ICL](#)

Mezinárodněprávní úprava je reaktivní

- Právo ozbrojených konfliktů
  - Bitva u Solferina (1859) → Ženevské úmluvy (od 1864)
- Bezpečnost na moři
  - Titanic (1912) → Mezinárodní úmluva o bezpečnosti lidského života na moři (1913)
- Bezpečnost astronautů
  - Požár Apolla 1 (1967) → tzv. Dohoda o záchraně (1968)
- Miny
  - Dlouhodobé využívání protipěchotních min → Úmluva o zákazu min (1997)

Jak to začalo...

22. 8. 1864 Den, kdy byla přijata První ženevská úmluva

Mezi laureáty Nobelovy ceny míru je i samotný Mezinárodní výbor Červeného kříže. Ocenění získal hned třikrát: v letech 1917 a 1944 (tedy v letech, kdy vrcholily obě světové války) a v roce 1963.

<https://www.slavne-dny.cz/episode/10003324/den-kdy-byla-prijata-prvni-zenevska-umluva-22-srpen>

Mezinárodní humanitární právo

= **právo ozbrojených konfliktů** (*law of armed conflicts*)

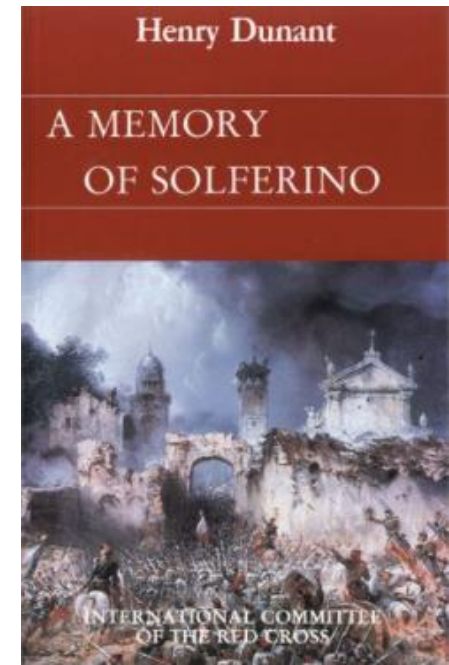
= válečné právo

– **IHL** (*international humanitarian law*)

– Nezáleží na tom, jak ozbrojený konflikt začal

– To řeší tzv. právo na válku (*jus ad bellum*)

– IHL je právo ve válce (*jus in bello*)

Lidská práva v. mezinárodní humanitární právo (IHL)

- LP se plně aplikují v době míru (mírové MP)
- **IHL (=právo ozbrojených konfliktů, válečné právo)** se aplikuje ve válce
  - ale rámci možného rozsahu se paralelně aplikují i LP
- IHL má dvě větve
  - **Ženevské právo:** ochrana osob, které se neúčastní konfliktu (např. civilisté, vojenský personál, který se již neúčastní bojů)
  - **Haagské právo:** omezuje výběr prostředků k boji (zbraní), zabraňuje zbytečnému utrpení

Mezinárodní humanitární právo (IHL)

– Zásady IHL

– Zásada **rozlišování**

Civilisté x kombatanti

Civilní objekty x vojenské objekty

– Zásada vojenské nezbytnosti

– Zásada proporcionality

Škody nesmí být nadměrné v porovnání s očekávanou vojenskou výhodou

– Zásada lidskosti

– Závažná porušení IHL jsou **válečnými zločiny**

Zásady IHL

https://www.youtube.com/watch?v=ESwfxu_1Ko0

Ženevské úmluvy 1949

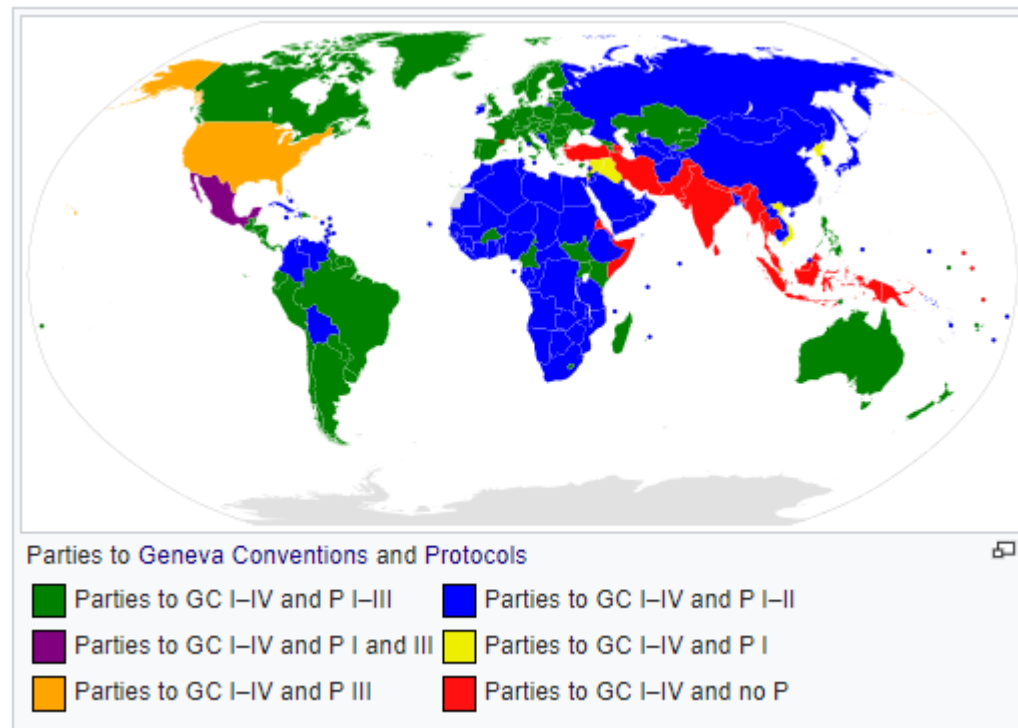
- (První) Ženevská úmluva o zlepšení osudu **raněných a nemocných** příslušníků ozbrojených sil **v poli**
- (Druhá) Ženevská úmluva o zlepšení osudu **raněných, nemocných a trosečníků** ozbrojených sil **na moři**
- (Třetí) Ženevská úmluva o zacházení s **válečnými zajatci**
- (Čtvrtá) Ženevská úmluva o **ochraně civilních osob** za války
  - Včetně právní úpravy okupace území

Dodatkové protokoly 1977

- **Protokol I:** Dodatkový protokol o ochraně obětí **mezinárodních** ozbrojených konfliktů
- **Protokol II:** Dodatkový protokol o ochraně obětí ozbrojených konfliktů **nemajících mezinárodní charakter**
- **Protokol III (2005):** Dodatkový protokol o přijetí dalšího rozeznávacího **znaku**

Status ratifikací

- Zásady IHL jsou součástí mezinárodního obyčejového práva, tedy zavazují všechny

Kdy ozbrojený konflikt (AC) vzniká?

Viz rozsudek v případě *Tadić*, ICTY:

- použití ozbrojené síly **mezi státy**, nebo
- **déleodobé (*protracted*)** ozbrojené násilí mezi vládními orgány a **organizovanými** ozbrojenými skupinami nebo mezi takovými skupinami uvnitř státu
- Za AC se nepovažuje: **vnitřní nepokoje** a napětí, jako jsou vzpoury, izolované a sporadické násilné činy a ostatní činy podobné povahy (Protokol II, čl. 1 odst. 2)
- Ženevské úmluvy se aplikují i na situaci **okupace** území (společný č. 2 ŽÚ)

Typy ozbrojených konfliktů

- **Mezinárodní ozbrojený konflikt (IAC)**
  - Konflikt mezi dvěma a či více státy
  - V rámci IHL lépe regulované (např. váleční zajatci, u NIAC status není)

X

- **Tzv. vnitřní konflikt** („konflikt nemající mezinárodní charakter“, NIAC)
  - Občanská válka
  - Vnitřní konflikty jsou nedostatečně regulované

Minimální standard pro NIAC: společný čl. 3 ŽÚ

Čl.3

Konflikty povahy jiné než mezinárodní

V případě ozbrojeného konfliktu, který nemá mezinárodní ráz a který vznikne na území některé z Vysokých smluvních stran, bude každá ze stran v konfliktu zavázána řídit se při nejmenším těmito ustanoveními:

1. S osobami, které se přímo neúčastní nepřátelství, včetně příslušníků ozbrojených sil, kteří složili zbraně, a osob, které byly vyřazeny z boje nemocí, zraněním, zadržením nebo jakoukoli jinou příčinou, bude se za všech okolností zacházet lidsky, bez jakéhokoli nepříznivého rozlišování založeného na rase, barvě, náboženství či víře, pohlaví, rodu či majetku nebo na jakémkoli jiném obdobném znaku.

Proto jsou a zůstávají zakázány v každé době a na každém místě, pokud jde o osoby nahoře zmíněné:

- a) útoky na život a zdraví, zejména vražda ve všech formách, zmrzačení, kruté nakládání, trýznění a mučení,
- b) brání rukojmí,
- c) útoky proti osobní důstojnosti, zejména ponižující a pokořující zacházení,
- d) odsouzení a vykonání poprav bez předchozího rozsudku vynesenoho řádně ustaveným soudem, poskytujícím soudní záruky uznané civilisovanými národy za nezbytné.

2. Zaněnění a nemocní budou sebráni a ošetřeni.

Nestranná lidumilná organizace, jako je Mezinárodní komitét Červeného kříže, může nabídnout své služby stranám v konfliktu.

Strany v konfliktu se mimo to vynasnaží, aby zvláštními dohodami byla uvedena v účinnost všechna ostatní ustanovení této úmluvy nebo jejich část.

Použití předchozích ustanovení nebude mít vliv na právní postavení stran v konfliktu.

+ Protokol II (ale vysoký práh použitelnosti)

Váleční zajatci (POWs)

<https://www.youtube.com/watch?v=Z3d7IXfh0tk>

Dodatkový protokol I

- **Tzv. Martensova klauzule (čl. 1 odst. 2)**
  - *V případech, které **neupravuje** tento Protokol nebo jiné mezinárodní dohody, zůstávají **civilní osoby a kombatanti pod ochranou** a v rámci působnosti zásad mezinárodního práva vyplývajících z ustálených obyčejů, ze zásad lidskosti a z požadavků **společenského svědomí**.*
- **Zákaz rozsáhlého ničení životního prostředí (čl. 35 odst. 3)**
  - *Je **zakázáno** používat způsobů nebo **prostředků vedení války**, jejichž cílem je způsobit, nebo u nichž se dá očekávat, že **mohou způsobit rozsáhlé, dlouhodobé a vážné škody na životním prostředí**.*

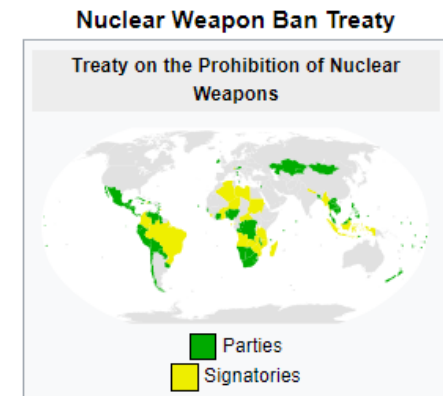
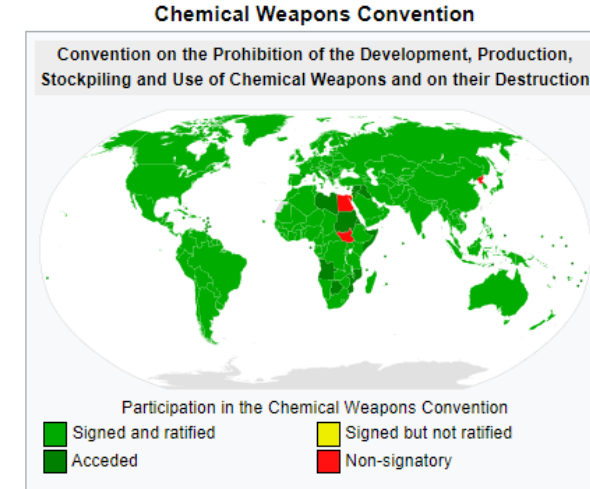
Haagské právo

- Počátek: úmluvy z let 1899 a 1907
  - např. Úmluva o zákonech a obyčejích války pozemní (1907)
  - pozdější úmluvy
- Účel: omezení výběru prostředků k boji, zabránění zbytečnému utrpení
  - např. zákaz tříštivých střel, napalmu, min
  - dále prohlášení, že nebudou bráni zajatci, zneužití rozlišovacích znaků Červeného kříže atd.

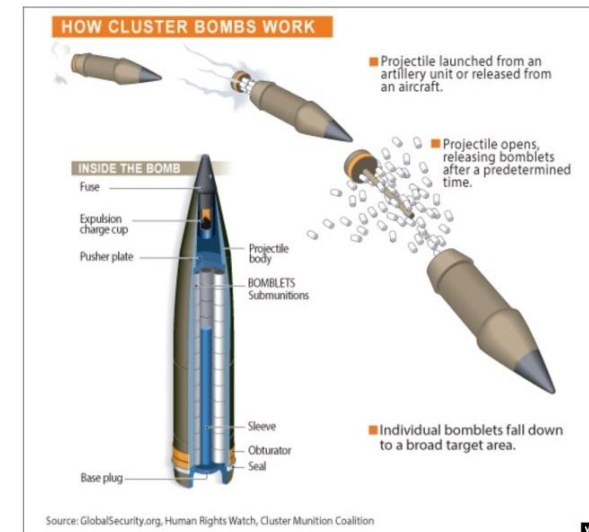
Zákaz zbraní hromadného ničení (WMD)

- Úmluva o zákazu biologických zbraní (1972)
- Úmluva o zákazu chemických zbraní (1993)
- Úmluva o zákazu jaderných zbraní (2017)
  - Poradní posudek MSD ve věci zákonnosti hrozby nebo použití jaderných zbraní (1996)

Konvenční zbraně: kazetová/klastrová munice

- Úmluva o zákazu kazetové munice (2008)
- Otázka možnosti dodržení zásady rozlišování

Convention on Cluster Munitions

Tzv. kolaterální ztráty (vedlejší škody)

= *collateral damage*

– Aplikace zásady proporcionality (přiměřenosti)

– Protokol I, čl. 51 odst. 5 písm. b)

5. Mimo jiné je třeba považovat za nerozlišující tyto druhy útoků:

a) útoky bombardováním bez ohledu na použité způsoby nebo prostředky, při nichž se považuje za jediný vojenský objekt řada zřetelně oddělených a rozlišitelných vojenských objektů umístěných ve městě, vesnici nebo jiné oblasti, ve které jsou soustředěny civilní osoby nebo objekty civilního rázu, a

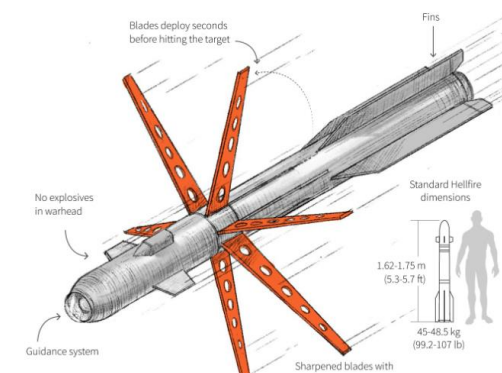
b) útoky, u nichž se dá očekávat, že mohou způsobit ztráty na životech civilních osob, jejich zranění, poškození objektů civilního rázu nebo kombinaci těchto případů, **kteřé by převyšovaly předpokládanou konkrétní a přímou vojenskou výhodu.**

– Příklad: zabití Aymana al-Zawahiriho 7/22

– Vedoucí teroristické organizace Al Kaida 2011-2022

– Minimalizace „vedlejších škod“

THE R9X HELLFIRE MISSILE
Social media images of the strike pointed to the hallmarks of a modified Hellfire called the R9X with six blades to damage targets, rather than explosives, sources familiar with the weapon said. Two explosions were heard that morning, but no reports of the sort of fires seen at previous drone strike sites in Afghanistan.

Postup pro legální jednání v rámci IHL

– Zásada rozlišování mezi civilisty a kombatanty

- Základní pravidlo: rozlišování mezi civilním obyvatelstvem a kombatanty a mezi civilními a vojenskými objekty
- Protokol I čl. 48

– Zákaz nerozlišujících útoků

- Např. účinky kazetové munice na civilisty
- Protokol I čl. 51 odst. 4

– Zásada proporcionality

- Poměrování (eliminace/minimalizace civilních ztrát)
- Protokol I, čl. 51 odst. 5 písm. b)

– Preventivní opatření při útoku

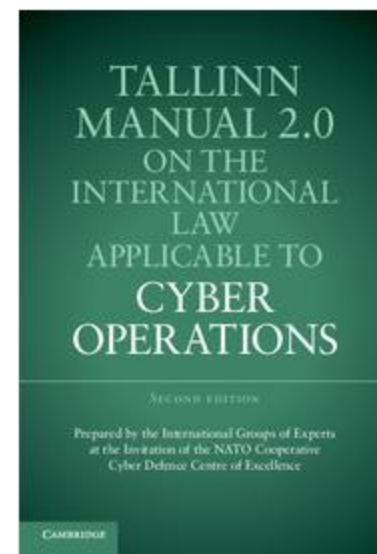
- Např. informování civilního obyvatelstva před útokem
- Protokol I, čl. 57

Aplikace IHL v kyberprostoru

= jak se aplikují pravidla IHL v rámci kybernetické války

- Talinský manuál (2013)
  - Soft-law sepsáno odborníky
- Talinský manuál 2 (2017)

Instituce zabývající se IHL

- Mezinárodní výbor Červeného kříže
  - Činnost založena na Ženevských úmluvách
  - Neutrální organizace zajišťující pomoc obětem ozbrojených konfliktů
  - Podporuje dodržování IHL
- International Institute of Humanitarian Law
  - Vzdělávací instituce, např. roundtable

ICRC

INTERNATIONAL COMMITTEE OF
THE RED CROSS

WHO WE ARE

WHAT WE DO

WHERE WE WORK

WAR & LAW

SUPPORT US

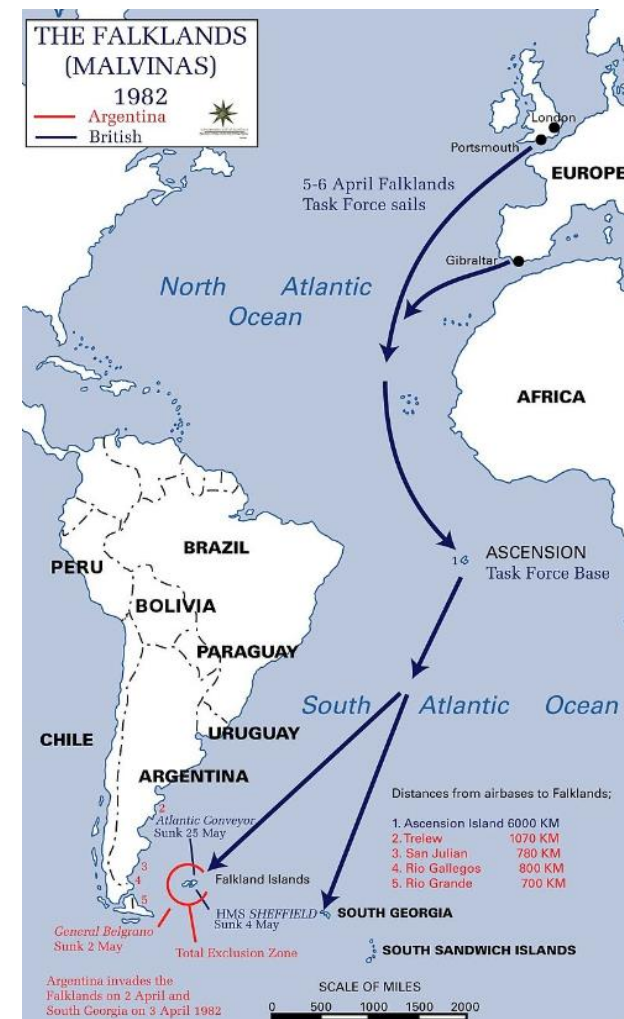
HOME > WHO WE ARE > MANDATE AND MISSION

Mandate and mission

The work of the ICRC is based on the Geneva Conventions of 1949, their Additional Protocols, its Statutes – and those of the International Red Cross and Red Crescent Movement – and the resolutions of the International Conferences of the Red Cross and Red Crescent. The ICRC is an independent, neutral organization ensuring humanitarian protection and assistance for victims of armed conflict and other situations of violence. It takes action in response to emergencies and at the same time promotes respect for international humanitarian law and its implementation in national law.

Příklad: potopení válečné lodi Belgrano

- Válka o Falklandy (UK v. Argentina, 1982)
  - Válečná loď Belgrano na britské jednotky neútočila
  - 323 příslušníků argentinckého námořnictva přišlo o život (321 členů posádky a 2 civilisté)
  - 772 členů se zachránilo
- Jednalo se ze strany UK o porušení IHL a válečný zločin?

Shrnutí

- Mezinárodní humanitární právo = právo ozbrojených konfliktů (IHL)
  - Účel: humanizace konfliktů
  - Ženevské právo: ochrana osob
  - Haagské právo: prostředky boje
- Zásady IHL
  - Zásada rozlišování
  - Zásada vojenské nezbytnosti
  - Zásada proporcionality
  - Zásada lidskosti
- Typy konfliktů dle právní regulace
  - Mezinárodní ozbrojený konflikt (IAC)
  - Tzv. vnitřní konflikt (NIAC, regulován mnohem méně)
- Prameny práva
  - 4 Ženevské úmluvy (1949)
  - 3 Dodatkové protokoly
  - Haagské úmluvy
  - Rovněž obyčejové právo
- Závažná porušení IHL jsou válečnými zločiny

MUNI
FSS

Děkuji za pozornost!

Jan Lhotský